

Vakıflar Dergisi

Yıl: Aralık 2019 • Sayı: 52

İÇİNDEKİLER / CONTENT

Bursa Emir Sultan Külliyesi Vakıfları (Kuruluşundan XVII. Yüzyıl Sonuna Kadar)..... The Waqfs of Bursa Emir Sultan Kulliyeh (from Establishment until the end of XVIIth Century) Nilüfer Ateş	
Osmanlı Dönemi'nde Tokat Ali Paşa Camii Vakıfları..... Waqfs of Ali Pasha's Mosque in Tokat During the Ottoman Period Ali Açikel	
Midilli'de Kreokopou Manastırı Arazi Gelirini Paylaşma Mücadelesi ve Aziz Mahmud Hüdâyi Vakfı..... The Struggle for Income Sharing of Kreokopou Monastery in Lesvos and Aziz Mahmud Hüdâyi Waqf İbrahim OĞUZ	
Hasankeyf İmam Abdullah Camii ve Zaviyesi Vakfı (16-18. Yüzyıllar) Imam Abdullah Mosque and Zawiya Waqf in Hasankeyf Mehtap Nasıroğlu	
18. Yüzyılda Hayırsever Bir Padişah Kadını: Vuslat Kadın'ın Medine ve İstanbul Vakıfları A Philanthropist Consort of Ottoman Sultan in the 18th Century: The Case of Vuslat Kadın's Medina and İstanbul Waqfs Abdullah Çakmak	
Osmanlı Döneminde Safranbolu Para Vakıfları..... Safranbolu Cash Waqfs in the Ottoman Period Abdulkadir Atar	
Çemişgezek Hamidiye Medresesi Hamidiye Madrasah in Cemisgezek Celalettin Uzun	
Basra'daki Sahabe Türbe ve Mescitleri ile Vakıflarının Osmanlı Dönemindeki Durumu The Status of the Tombs and Masjids in Basra that belong to the Prophet's Companions and Their Waqfs in the Ottoman Period Reyhan Şahin Allahverdi	
Osmanlı Macaristanı'nda Tekkeler, Türbeler, Şehitlikler ve Mezar Taşları..... Dervish Lodges, Tombs, Martyrs Burial Sites and Tomb Stones in Ottoman Hungary Mehmet Emin Yılmaz	
Topografik Etmenlerin İzinde: Edirne Selimiye Külliyesi..... Following the Topographical Factors: The Selimiye Complex in Edirne Murat Sav	
Kitabiyât..... Book Review	
Mihrişah Valide Sultan Vakfı Yılmaz Kurt	
Vakıflar Dergisinden Seçmeler – IV Yusuf Turan Günaydın	

Kitabiyât

Bu bölümde Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından 2019 yılı içerisinde basımı yapılan iki kitabın tanıtımı yapılmıştır. Eyüp Sabri Kala ve İdris Akarçeşme'nin yazarı olduğu *Mihrişah Valide Sultan Vakfı* adlı kitap Yılmaz Kurt'un kaleminden okuyucuya tanıtılmaktadır. Orhan Cezmi Tuncer'e ait *Makaleler: Vakıflar Dergisinden Seçmeler – IV* isimli kitap ise Yusuf Turan Günaydın tarafından tanıtılmaktadır.

Book Review

In this section, two books published by the General Directorate of Foundations in 2019 were introduced. The book *Mihrişah Valide Sultan Vakfı*, written by Eyüp Sabri Kala and İdris Akarçeşme, was introduced to the reader from Yılmaz Kurt's pen. The book *Makaleler: Vakıflar Dergisinden Seçmeler – IV* by Orhan Cezmi Tuncer is introduced by Yusuf Turan Günaydın.

Vakıflar Dergisinden Seçmeler – IV

Orhan Cezmi Tuncer, Makaleler: Vakıflar Dergisinden Seçmeler – IV, hazırlayanlar: Dursun Ayan - Mehmet Kurtoğlu, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları-135, Ankara 2019, 570 s. ISBN: 978-975-17-4251-3.

Yusuf Turan Günaydın*

Toplu makale neşirleri, bir araştırmacı ve yazarın, yazı hayatı boyunca kitap olarak bastırabildiği eserlerini bütünleyen son derece önemli bir yayın çabasıdır. Vakıflar Genel Müdürlüğü son yıllarda bu faaliyete altın halkalar eklemiş bulunmakta¹ ve görüldüğü üzere Orhan Cezmi Tuncer'in *Vakıflar Dergisi*'ndeki makalelerini kitaplaştırarak da bu alandaki çabasını sürdürme azmini netleştirmektedir.

Verimli ve ilgi çekici bir yazı, yayın ve çalışma hayatı bulunan Prof. Dr. Orhan Cezmi Tuncer (d. 8 Ocak 1931) üzerine daha önce Dursun Ayan'ın bir kitap çalışması basılmıştı.² Mehmet Kurtoğlu da *Vakıflar Dergisi*'nin 80. Yıl Özel Sayısında Tuncer'le kapsamlı bir söyleşi yayımlamıştı.³ *Makaleler*'i yayına hazırlayanlar da yine Dursun Ayan ile Mehmet Kurtoğlu'dur.

Makaleler'in başında yer alan Dursun Ayan imzalı "Prof. Dr. Orhan Cezmi Tuncer ve Çalışmaları" başlıklı bölüm (s. 11-30), müellifi tanımayan ve fakat biyografisine ilgi duyan okuyucu için doyurucu bilgiler içermektedir. Haddizatında bu tür neşirler için, yayına hazırlayanlar mutlaka bir biyografi, hatta biyo-bibliyografi bölümü kaleme almalıdırlar. Söz konusu bölümün sonunda Prof. Tuncer'in başta *Vakıflar Dergisi* olmak üzere bunun dışındaki süreli yayınlarda yayımlanmış makalelerinin de tespit edilmiş olması bilhassa önemlidir. Demek ki, elimizde bulunan *Vakıflar Dergisi*'nden ve *Vakıf Haftası Kitabı* başlığı altında belli aralıklarla yayımlanan kitap dizisinden derlenmiş ve yayına hazırlanmış 570 sayfalık makale birikiminden çok daha fazlası *Önasya, Arkitekt, Sanat Tarihi Yıllığı, Rölöve ve Restorasyon Dergisi, Millî Kültür, Yıllık Araştırmalar Dergisi, Lâle Dergisi, Kültür ve Sanat, Türk Etnografya Dergisi, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Mimarlar Odası Ankara Bülteni, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi ve Restorasyon Yıllığı Dergisi* gibi süreli yayınlara dağılmış durumdadır. Bunlara bilimsel toplantı, kongre ve konferans, anma, armağan kitaplarında yer alan yazılarından da söz ederek, müellifin makale veriminin vüs'ati hakkında yeterli bir izlenim sunmuş olabiliriz. Söz konusu makale birikimi, 1970-2016 yılları arasına dağılan bir çabayı görünür kılmaktadır. Fakat belirtmeliyiz ki müellifin bilimsel toplantı ve kongrelere sunduğu bildirilerinden bir kısmı hâlen basılmamıştır, baskıda görünmektedir.

Yine hemen belirtelim ki eser, -içindekiler kısmına yansıtılmamışsa da- baştaki biyo-bibliyografik giriş (s. 11-30) dışta tutarsak aslında iki ana bölümden oluşmaktadır: İlk bölüm *Vakıflar Dergisi*'nde yer alan yazılara (s. 33-383), "Vakıf Haftası Yazıları" başlıklı ikinci bölüm ise ağırlıklı olarak Vakıf Haftası Kitaplarındaki makalelere tahsis edilmiştir (s. 385-570) Eserde yer alan toplam 31 makeden 16 adedi *Vakıflar Dergisi*'nde, 14 adedi ise *Vakıf Haftası Kitabı* genel başlıklı kitaplar ile *Restorasyon Yıllığı* gibi bazı yıllık ve ortak kitaplarda yer almıştır. Sadece bir yazı ("Sivas-Divriği Melike Turan Şifahanesi'ndeki Türbe") her-

* DOI: 10.16971/vakiflar.668657

** Araştırmacı, Türk Tarih Kurumu; ygunaydin@ttk.gov.tr

1 Bk. Fuad Köprülü, *Vakıfların Hukukî mahiyeti*, haz. Yahya Kemal Taştan, Vakıflar Genel Müdürlüğü Y., Ankara 2013; Ali Himmet Berki, *Vakıf Hukuku Yazıları*, haz. Hüseyin Çınar, Vakıflar Genel Müdürlüğü Y., Ankara 2013; Ömer Lütfi Barkan, *Kolonizatör Türk Dervişleri ve Süleymaniye Camii ve İmareti Muhasebesi (1585-1586)*, haz. Coşkun Çakır, Vakıflar Genel Müdürlüğü Y., Ankara 2013.

2 Bk. Dursun Ayan, *Orhan Cezmi Tuncer ile Selçuklu Mimarisi Üzerine Bir Söyleşi*, Kitabevi Yay., İstanbul 2012.

3 Bk. Mehmet Kurtoğlu, "Orhan Cezmi Tuncer: Her vakıf yapısında Tanrısal güzelliği gördüm", *Vakıflar Dergisi*, S. Mayıs 2019, s. 297-305.

hangi bir süreli yayında yer almamış, müellifin Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları arasında baskı aşamasında bulunduğu müjdesi verilen (s. 563) 1977 tarihli daha önce basılmamış Doktora Tezinden alınmıştır.

Makaleler yayına hazırlanırken, sıralamada makalelerin ilk yayın tarihlerinin esas alındığı gözlemlenmektedir. Bu usul hem ilk, hem de ikinci bölümdeki makalelere uygulanmıştır ve toplu makale neşirlerinde sıkça uygulandığına tanık olduğumuz bir usuldür. Araştırmacı ve okuyucu açısından belli sıkıntıları barındırsa da, müellifin üslup ve fikirlerindeki gelişmelerin yıl yıl izlenebilmesi açısından pratik de addedilebilir. Söz konusu sıkıntıların başında, belli kümelerde/ara başlıklarda toplanabilecek ve bu şekilde okuyucunun kendi içinde aynı alan ve minval üzere yazılmış yazıları tasnifli bir biçimde bulabilmesini kolaylaştıracak imkândan mahrum kalması gelmektedir. Yazılar kendi içinde ara başlıklar hâlinde tasnif edilmeyince okuyucu pratik mimarî alanındaki yazılarla teorik yazıları birbirine geçmiş bir biçimde görececek, diyelim ki teorik yazıları peş peşe okumak istediğinde kitabın çeşitli sayfalarına müracaat etmek ve bunun için de belli bir vakit harcamak zorunda kalacaktır.

Prof. Tuncer'in "Anadolu Türk Sanatı ve Yerli Kaynaklarla İlişkileri Üzerine Bir Deneme" (s. 55-116); "Anadolu'da Vakıflar ve Bayındırlığa Katkısı" (s. 317-320); "Korunması Gerekli Vakıf Taşınmazlarının Onarımları ve Bir Öneri" (s. 345-348); "Vakıf Yapılarında Estetik Kavramlar" (s. 361-386); "Modülasyondan Restorasyonda Yararlanma" (s. 425-432); "Taşın Bezeme Şekli Üzerine Düşünceler" (s. 451-466); "Vakıflar Genel Müdürlüğü Abideler Şubesi Nasıl Daha Verimli Çalışabilir?" (s. 511-518); "Ailenin Eğitimi ve Korunmasında Vakıfların Rolü" (s. 519-522); "Vakıf Restorasyonları" (s. 567-570) vb. yazıları, birtakım tarihî eserleri somut olarak (mimarî özellikleri, mevcut durumları, tarihî değerleri vb. açısından) ele aldığı makalelerine göre teorik yazılar görünümündedir. Teorik yazılar bir ara bölümde (belki ilk bölümde) toplanabilseydi, pratik mimarî meselelerini temellendirmedi, dahası müellifin bu meselelere yaklaşımının net olarak kavranmasında okuyucu için daha kolaylaştırıcı bir usul uygulanmış olabilirdi. Yine Mardin, Sivas, Diyarbakır, Bitlis, Kayseri, Edirne, Kuşadası, İstanbul gibi şehirlerdeki mimarî eserleri konu alan yazılar da şehirlere göre tasnif edilip bu düzen içerisinde sıralanabilirdi. Bu şehirlerden bilhassa Sivas ve Diyarbakır'la ilgili olanlar belli bir yekûn tutmaktadır ve fakat bir arada değil, kitabın farklı sayfalarına yayılmış durumdadır. Şehirlere göre tasnif yerine yapı çeşitlerine (medreseler, taçkapılar, kubbeler, kümbetler, hanlar, camiler, kervansaraylar, tarikat yapıları ilh..) göre de bir gruplandırmaya gidilebilirdi.

Usule dair yukarıda belirttiklerimiz, tenkit değil sadece birer tekliftir. Ayrıca asıl itibariyle iki ana bölümden oluştuğunu belirttiğimiz kitabın başında "Hayatı ve Eserleri" başlıklı bir bölüm daha vardır ki bu bölüm "Giriş"; makalelerden oluşan iki ana bölüm de "Vakıflar Dergisi Yazıları" ve "Vakıf Haftası Yazıları" şeklinde başlıklandırılabilirdi. Bu bölümlenin aynı zamanda "İçindekiler" kısmına yansıtılması da iyi olurdu.

Eserde yer alan makalelerin künyeleri "Hayatı ve Eserleri" başlıklı bölümün sonunda -kitapta yer almayanlarla bir arada da olsa- tam olarak verildiğinden, makalelerin sonunda veya başlığa dipnot düşülerek verilmeye gerek duyulmamış olmalıdır. Bu usulün -toplu makale neşirlerinde- pek pratik olmadığını söyleyebiliriz. Okuyucu, her makalenin hangi tarihte ve nerede yayımlandığını hemen o makalenin başında veya sonunda görmek isteyebilir ve bu usul ona kolaylık sağlayabilir. Gerçi, *Vakıflar Dergisi'*nde yayımlanmış bulunan makaleler için makale tam künyelerinin verildiği sayfalarda 1'den 17'ye kadar numaralandırma yoluna gidilmiş ve diğer makalelerden bir şekilde ayırt edilebilmeleri kolaylaştırılmıştır. Fakat Vakıf Haftası Kitaplarında yer alan makaleler için böyle bir tutum sergilenmemiştir. Bu durumda kitabın sonunda eserde yer alan makaleler için müstakil bir bibliyografya vermek iyi olabilirdi. Abartma

sayılmazsa, makalelerin dipnotlarında yer alan kaynaklar bir araya getirilerek alfabetik sıralamayla yine eserin sonunda bir umumî bibliyografya da düzenlenebilirdi diyebiliriz.

Belirtmeliyiz ki, mimarî tarihimize ve mimarî meselelerimize açıklık getiren ve *Vakıflar Dergisi* ile *Vakıf Haftası Kitabı* ana başlığı altında belli periyotlarla basılan kitap dizisi içinde dağınık bir biçimde duran bu birikimi, sadece kitaplaştırmak bile ülkemiz irfanına önemli bir katkıdır. Bu durumda hem bu meseleler üzerinde çalışacak yeni nesil mimarlarımıza ve mimari alanında felsefe üretecek bilim adamı adaylarına örnek bir metin sunulmuş olmakta, hem de Orhan Cezmi Tuncer'in eserleri, mükemmel çizimleri ve görüşleri üzerine çalışacak araştırmacıların işi kolaylaştırılmış olmaktadır. Bu makalelerin daha eski tarih-lilerinde yer alan tarihî eser görselleri ayrıca bir kıymeti haizdir. Çünkü tarihî eserlerimiz bazen bugüne ulaşmamakta, kısmen ulaşabilmekte veya bazı aksamlarında bozulmalar söz konusu olabilmektedir. Bu durum sadece yüzyıllar öncesi için değil, yakın tarihimiz için dahi söz konusudur. Söz konusu görseller ise hâliyle eserlerin orijinal görünümünün sadık birer şahidi konumuna oturmaktadır.

Görebildiğimiz kadarıyla Vakıflar Genel Müdürlüğü, bir müellifin genellikle *Vakıflar Dergisi*'nde yayımlanmış makalelerini bir araya getirmekle yetinmekte ve diğer süreli yayınlarda kalmış yazılarını dışta tutmaktadır. Her müellif için söz konusu olmazsa da Prof. Tuncer için bu tutumun dışına çıkılabilir kanaatindeyiz. Dolayısıyla müellifin diğer yazıları da kendi içinde tasnif edilerek bir veya birkaç cilt içinde bir araya getirilmeli ve yine Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından basılmalıdır.

Prof. Tuncer'in makale veriminin bu eserle taçlandırılmasından duyduğumuz heyecanı ve sevinci belir- tirirken, sarf ettikleri sayımeşkûr için *Makaleler*'i yayına hazırlayan Dursun Ayan ve Mehmet Kurtoğlu'yu da tebrik etmek bir irfan borcudur.

